

Zpravodaj

VÝCHODOČESKÉ POBOČKY

České společnosti ornitologické
při Východočeském muzeu v Pardubicích

- * *pozvánka na výroční členskou schůzi 5. 2. 2011*
- * *jubilanti roku 2011*
- * *správní řízení v roce 2010*
- * *ohlédnutí za V. východočeskou konferencí*
- * *volby nového výboru*
- * *VVT 2011*

A. Janečková, 2007

52
2011

Milí přátelé, kolegové,

řádky tohoto úvodníku píši v době, kdy uplynulo pouhých pár hodin nového roku 2011. Není tedy snad lepšího okamžiku, kdy můžeme bilancovat minulé období.

Rok 2010 se určitě vepsal do pocitů nás všech mnoha událostmi, ať již soukromého nebo obecného charakteru. Pro někoho snad rok úspěšný, pro jiného méně, ale stejně důležitý pro mnoho z nás bude i rok následující. Bohužel ne pro všechny přátele našich opeřenců, neboť loňský rok byl pro některé členy pobočky rokem posledním, a proto bych chtěl na tomto místě na všechny ty, kteří nás navždy opustili, vzpomenout. Osobní vzpomínky na některé z nich najdete na jiném místě tohoto Zpravodaje.

Zamyslím-li se nad obecnými událostmi, ovlivňujícími přírodu a mimo jiné tedy i ptačí společenstva, domnívám se, že uplynulý rok nebyl zrovna nejšťastnější. Ochrana přírody se opět poznenáhlu dostává na okraj zájmu institucí i jednotlivců, upřednostňováno je udržení ekonomického růstu, ačkoliv nikdo vlastně neodpovídá na otázku kam až, proč a za jakou cenu vlastně musíme neustále někam růst.

Odpusťte mi tuto úvahu, nechci aby pohled na budoucnost naší přírody vyzněl pesimisticky, názor si však jistě děláte každý z vás. Děly se určitě také věci optimistické, v rámci pobočky se kupříkladu mnoho z vás podílelo aktivně různou formou na ochraně či výzkumu ptactva, z úspěšných podniků si dovoluji připomenout mj. realizaci Východočeské konference v Dlouhém v průběhu měsíce října (podle ohlasů se jednalo snad o konferenci úspěšnou), hodně práce odvedli také kolegové zaangażovaní v projektu Josefovské louky a mohl bych pokračovat.

Vám všem patří právě za tyto a podobné počiny dík a do nového roku 2011 nejen vám, ale také všem ostatním členům pobočky přeji radost z času stráveného v přírodě při vycházkách za ptáky, a také mnoho úspěchů, štěstí a zdraví v osobním životě.

Milan Janoušek

Zimní pesimistická

Po krajině sníh se věje,
žádný ptáček nezapře,
ze mne jenom pot se leje,
a vyhrnovák tiše kleje.

Žádné ptáčků prohlížení,
jenom sněhu odklizení,
a kvartýru vytápění -
to je pro mne utrpení!

Do háje už s touhle zimou,
rád bych si přál dobu jinou,
alespoň tu brzce jarní,
která vládu zimy zmarní.

Až uslyším skřivana hlas,
to mne dobře naladí zas,
vzít do ruky klacky, sítě -
vyrazit za ptáky hbitě.

(Vojtěch Volf)

POZVÁNKA NA VÝROČNÍ ČLENSKOU SCHŮZI

Zveme vás na **výroční členskou schůzi VČP ČSO**, která se bude konat **v sobotu 5. února 2011 od 9.00** v přednáškovém sále muzea v Pardubicích.

PROGRAM SCHŮZE:

1. Tématické příspěvky – bahňáci:

- * **Vojtěch Kubelka** – Činnost pracovní skupiny pro výzkum a ochranu bahňáků v ČR
- * **Jaroslav Vaněk** – Bahňáci přehrady Rozkoš
- * **Jaroslav Vaněk** – Jespák plavý na Rozkoši - druhý výskyt druhu v ČR
- * **Jauhen Sliž** – Bahňáci Běloruska – přehled druhů, jejich rozšíření a biologie, základní směr Výzkumu
- * **Pavel Žďárek** – Ohlédnutí za zimováním a hnízděním vodouše kropenatého ve východních Čechách
- * **Václav Koza** – Bahňáci – fascinující dlouhokřídlí světoběžníci
- * vyhlášení voleb

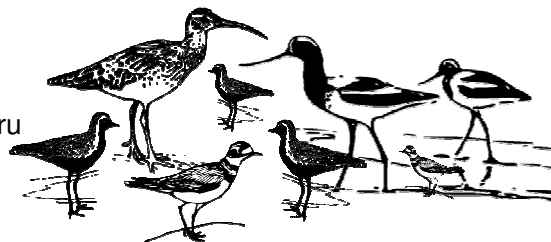
2. Různé:

- * Informace z výboru VČP ČSO a sekretariátu ČSO
- * **Jakub Vrána** – vybraná pozorování z „pídi konference“
- * **VVT 2011 „Broumovské stěny“** – představení operačního prostoru
- * **Světlana Vránová, Jiří Mach** – Ohlédnutí za pátou východočeskou konferencí
- * **Jauhen Sliž** – Turovská kroužkovácí základna – historie, činnost, spolupráce
- * diskuse, příspěvky z pléna
- * vyhlášení výsledků voleb

3. přednáška:

- * **Vojtěch Kubelka** – Ptactvo skandinávského severu

Předpokládané ukončení schůze: **14.00**.

VOLBY DO VÝBORU VČP ČSO

V letošním roce končí mandát stávajícího Výboru VČP ČSO, a proto je nutno během nastávající schůze zvolit výbor nový. Jak si určitě mnozí z vás všimli, volíme, v nadsázce řečeno, každou chvíli, a než se výbor rozkouká, už zase končí. V souladu s novými Stanovami ČSO, schválenými na podzim roku 2009, mají nyní pobočky možnost si určit délku volebního období svého výboru samy. Proto **předkládáme** všem našim členům k úvaze a ke schválení **návrh na prodloužení volebního období Výboru VČP ČSO na 3 roky**. Důvody jsou jasné – chceme, aby výbor se mohl delší dobu bez změn ve svém složení systematicky věnovat práci při ochraně a výzkumu ptáků. Pokud se prodloužení neosvědčí nebo k němu budou výhrady, je možno v příštím hlasování stav opět změnit. **Navržený počet členů budoucího výboru zůstává na dosavadním čísle pěti osob.**

Volby proběhnou obdobným způsobem jako před dvěma lety – spolu s tímto číslem Zpravodaje obdržel každý člen pobočky kandidátní listinu, kde jsou krátce představeni všichni zájemci o práci ve zmíněném orgánu, a zároveň **hlasovací lístek**. Tento budete moci buď **odevzdat přímo** do volební urny **na schůzi**, nebo jej **zašlete poštou zpět** na adresu VČP ČSO tak, aby dorazil **nejpozději 3. 2. 2011**. Volební lístky, prosím, označte v souladu s pokyny na nich uvedenými (**platné budou lístky s označením 1 – 5 kandidátů**). Nezávislá volební komise přímo na schůzi sečte přidělené hlasy a vyhlásí konečné výsledky. Dále na volebním lístku zaškrtněte, **zda souhlasíte s výše uvedeným prodloužením volebního období výboru na 3 roky**.

Na volební schůzi již žádné další hlasovací lístky k dispozici nebudou!

Adresa k zaslání lístků je:

VČP ČSO, Zámek č. 2, 530 02 Pardubice

Za končící Výbor VČP Martin Fejfar

ŽIVOTNÍ JUBILEA ROKU 2011

V letošním roce oslaví svá životní jubilea tyto členové naší pobočky.

50 let: Lubomír Dolanský, Ivana Horská, Petr Skalický, Josef Vrána

55 let: Petr Kollert, Jaroslav Vaněk

60 let: Milan Černý, Karel Dohnal, Bohumír Herger, Jiří Kult, Vladimír Plachý, Petr Suchánek

65 let: Vojtěch Volf

70 let: Miloslav Polák

Všem oslavencům blahopřejeme a přejeme pevné zdraví a mnoho krásných zážitků v přírodě.

OPUSTILI NAŠE ŘADY

V roce 2010 jsme se navždy rozloučili s pěti členy naší pobočky:

Ve věku 93 zemřel Jaroslav Trakal z Čáslavi, který byl nejstarším členem naší pobočky.

Pan Zdeněk Řeháček z Rudoltic nás opustil ve věku 80 let.

Pan Václav Moravec ze Žlebů zemřel ve věku 76 let.

S Dr. Petrem Milesem z Hostinného jsme se rozloučili ve věku 73 let.

Pan Jaroslav Klápště ze Železného Brodu zemřel ve věku 71 let.

Čest jejich památce!

STAV ČLENSKÉ ZÁKLADNY VČP ČSO

K 1. únoru 2011 má Východočeská pobočka ČSO celkem 204 členů.

Kulík kulí kukadla
Na lopatky rypadla
V lomu v levné garsonce
Ohřál se jen kraťounce

(V. Šoltys, 2011)

ZPRÁVY Z VÝBORU

Účast VČP ČSO ve správních řízeních v roce 2010

V roce 2010 se naše pobočka podobně jako v minulých letech zapojovala do různých typů správních řízení, v nichž byla nějakým způsobem dotčena problematika ptáků či ochrany přírody s ptáky související. Co se týče rozsahu zapojení, zůstává situace nezměněna – VČP ČSO je přihlášena u obou dotčených krajských úřadů (KÚ Pardubického, resp. KÚ Královéhradeckého kraje) a všech správ CHKO, které svým územím do zmíněných krajů zasahují, případně jsou zde pověřeny Ministerstvem životního prostředí ČR k výkonu státní správy. V případě tzv. „Pověřených obcí“ nadále přihlášeni nejsme a účastníme se řízení jen náhodně, protože kapacita výboru neumožňuje se na úrovni obcí zapojit systematictěji.

Konkrétně šlo za uplynulé volební období zejména o tyto kauzy:

- odstřel volavek na řece Bělá, o který požádala místní organizace Českého rybářského svazu (MO ČRS); zástupce VČP ČSO se zúčastnil jednání, po němž byla žádost zamítnuta
- odstřel krkavců na základě žádosti Mysliveckého sdružení Kozlovka (katastr Jamné nad Orlicí a okolí); také v tomto případě byla žádost zamítnuta
- zateplování domu s rořýsy ve Vamberku; žadatelům (společenství vlastníků bytových jednotek) byly povoleny stavební úpravy domu, včetně zakrytí větracích otvorů, s podmínkou vyvěšení budek jako náhradního hnízdiště pro rořýse

- návrh VČP ČSO na zrušení rozhodnutí ve věci zásahu (vytěžení dřevní hmoty) do přírodní rezervace a EVL NATURA 2000 Rohová z důvodu opomenutí naší organizace jako účastníka řízení; návrh VČP ČSO byl zamítnut a rozhodnutí správního orgánu potvrzeno
- odstřel volavek na chovných rybnících MO ČRS Vrchlabí a Hostinné; žádost byla zamítnuta, žadatel se však odvolal a výsledek odvolání dosud není znám
- odstřel krkavců v CHKO Broumovsko; žádost byla zamítnuta

Za pomoc při přípravě našich vyjádření, či dokonce za účast na jednáních s příslušnými orgány státní správy děkujeme především Tomášovi Bělkovi, Josefovi Vránovi a Tomášovi Sládkovi.

Martin Fejfar

Zpráva o hospodaření pobočky v roce 2010

Počáteční stav finanční částky byl **125.418,- Kč** (účet 115.954,- Kč a pokladna 9.464,- Kč). Konečný stav finanční částky pak byl **106.343,- Kč** (účet 97.502,- Kč a pokladna 8.841,- Kč). Celková bilance je tedy záporných 19.075,- Kč.

Vliv na tuto okolnost lze hledat například v nižší podpoře grantu Pardubického kraje na tisk sborníku Panurus a současně v tom, že se nepodařilo distribuovat a prodávat čerstvý výtisk sborníku do konce roku 2010. Svou roli dále hrála rozhodnutí výboru o některých mimořádných nákladech (monitoring Rozkoše nebo ornitologická výstava a podobně). Naopak pozitivní bylo to, že se podařilo zajistit organizování ornitologické konference v Železných horách s mírným přebytkem.

Ani v roce 2010 bychom se neobešli bez finanční podpory nejen sponzorů (prostředky ke konferenci), ale i řady našich členů. Všem, kteří nám materiálně nebo finančně jakoukoli částkou pomohli, děkujeme. Velmi si této podpory vážíme. Jmenovat bychom chtěli zejména T. Bělku, T. Divíše, M. Dusíka, M. Fejfaru, J. Hagaru, V. Kozu, P. Kverka, P. Suvorova, P. Vaňka a P. Žďárka.

Přehled hlavních položek v hospodaření roku 2010 :

příjmy (celkem 128.778,- Kč):

- poplatky na ornit. konferenci 58.755,-
- grant Pardubického kraje 28.000,-
- smlouvy o daru (sponzorství) 18.000,-
- podíl z ČSO 9.660,-
- prodej literatury a publikací 7.087,-
- čl. příspěvky a fin. dary 6.290,-

výdaje (celkem 147.853,- Kč):

- faktura za ornit. konferenci 76.375,-
- tisk sborníku Panurus 40.000,-
- pobočkový grant členům 10.025,-
- smlouva o dílo (Rozkoš) 8.000,-
- náklady na konferenci 4.325,-
- vedení účtu a bank.p poplatky 2.971,-
- provozní náklady 2.292,-
- ornit. výstava ve Svitavách 2.000,-
- webové stránky 1.730,-

Jiří Mach, hospodář pobočky

Zpráva o interních grantech pobočky v roce 2010

"Podpora práce s dětmi a mládeží na Svitavsku"

Grant byl využit k nákupu DVD a knih s ptáčí nebo přírodovědnou tematikou. Ty pak byly využity jako ceny pro děti, které zvítězily v soutěžích pořádaných během výstavy „Ptáci našich lesů luk a strání, aneb o ptactvu na Svitavsku“ a při podzimních vycházkách pro veřejnost.

Možnost získat odměnu měla, stejně jako samotné akce, zaujmout naše nejmenší a vzbudit tak zájem o ptáky, jejich život a ochranu.

Jakub Vrána

Interní grant na nákup barevných odečítacích kroužků na značení zimujících havranů

V roce 2010 mi byl poskytnut tzv. interní grant na nákup barevných odečítacích kroužků na značení zimujících havranů polních.

Plastové kroužky mají žlutou barvu se třemi černými číslicemi (001 až 750). Kroužky jsou dávány na pravou nohu a čtou se shora dolů (hliníkový kroužek je na levé noze). Pro Evropské ornitology je o barevném značení zimujících havranů v Rábech zpráva na Belgickém serveru, který informuje o projektech barevného značení ptáků.

Se značením odečítacími kroužky jsem začal v lednu minulého roku a dosud se povedlo okroužkovat jen 158 havranů. To je zatím malý počet na to, aby to přineslo nějaké větší výsledky. Věřím ale, že v dalších letech, až se podaří okroužkovat větší počet ptáků, se výsledky dostaví. Zatím dva havrani se žlutými kroužky chytili znovu do voliéry po dvou a deseti dnech. Jediné pozorování havrana se žlutým kroužkem číslo 122 je od Světlany Vránové, která odečetla kroužek na noze havrana v Pardubicích – Polabinách 18.03.2010. Kroužkován byl v Rábech dva měsíce předtím (11.01.2010).

Na tomto místě bych chtěl poděkovat grantové komisi a výboru Východočeské pobočky ČSO za poskytnutí interního grantu na nákup barevných odečítacích kroužků na značení zimujících havranů. A poděkování patří také jednatelce pobočky Světlaně Vránové za zajištění výroby a nákupu kroužků v Polsku.

Jiří Česák

PROBĚHLÉ AKCE V ROCE 2010

Krátké ohlédnutí za Víkendovým a výzkumným táborem (VVT) 2010 v Hradeckých lesích

O loňském VVT bylo podrobně a včetně fotografií referováno na webových stránkách pobočky, navíc jde už o záležitost docela „historickou“. Proto se na tomto místě omezíme pouze na základní informace o této akci, především pro kolegy nedisponující internetem. VVT proběhl ve dnech 21. - 23. 5. 2010 v lesním celku jihovýchodně od Hradce Králové. Do operačního pole jsme zahrnuli i přilehlou nivu řeky Orlice a základnou se stal Tábor J. A. Komenského poblíž obce Běleč nad Orlicí. Jako hlavní cílové druhy byly tentokrát vybrány lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*) a skřivan lesní (*Lullula arborea*).

Detailní hodnocení VVT zde není na místě, tomuto účelu bude sloužit tradiční článek ve sborníku VČP ČSO Panurus. Ve stručnosti lze konstatovat částečné splnění cílů, protože zatímco lelky lesní se nám nepodařilo zjistit ani při nočních cyklovýjezdech vybraného týmu, skřivani lesní jsou zde v příhodných biotopech vcelku běžným druhem. Hlavními dvěma typy prostředí, kde byl tento druh zaznamenán (vizuálně i akusticky), jsou paseky uvnitř lesa a těžené písňíky, případně písňíky teprve v počátku sukcesních procesů, což odpovídá literárním údajům. Jen v operačním poli VVT zpívalo okolo desítky samců skřivana lesního.

Během VVT jsme zjistili celkem 97 druhů ptáků. Kromě výše uvedeného stojí za zmínku také ostříž lesní (*Falco subbuteo*), strnad luční (*Miliaria calandra*), oba druhy bramborníčků (*Saxicola rubetra*, *S. torquata*) a tři druhy lejsků (*Ficedula hypoleuca*, *F. albicollis*, *Muscicapa striata*). Dále čáp černý (*Ciconia nigra*), holub doupňák (*Columba oenas*), ťuhýk šedý (*Lanius excubitor*) a jistě by si zasloužily zmínku i další. K ohlédnutí také patří údaj o účasti ornitologů – na VVT se aktivně podílelo osm mužů a dvě ženy. Několik dalších kolegů nás navštívilo alespoň „na otočku“, takže počet účastníků můžeme označit za obvyklý, alespoň v posledních letech.

Martin Fejfar

Pátá východočeská konference „Metody a výsledky výzkumu ptáčích populací“

Ve dnech 22. - 24. 10. 2010 naše pobočka pořádala již pátou konferenci „Metody a výsledky výzkumu ptáčích populací“. Konference se konala ke 35. výročí založení pobočky a byla pojata jako celostátní konference s mezinárodní účastí. Jejím spolupořadatelem se stala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

Jako místo konání bylo zvoleno Konferenční centrum Immanuel na úpatí Železných hor. V příjemném rodinném prostředí jsme měli k dispozici plné zázemí (ubytování, stravování, občerstvení v průběhu dne, možnost večerního využití všech sálů pro různé přednášky, soukromé diskuse i oficiální setkání spolupracovníků Jednotného programu sčítání ptáků, samoobslužný výčep a pod.).

Program konference byl rozdělen na plenární přednášky a tématické semináře. V rámci plenárních přednášek zaznělo 20 příspěvků, v celkem šesti seminářích (každý den proběhly tři paralelně) dalších 31. Pro účastníky byl předem připraven sborník konferenčních abstraktů.

Tématy seminářů byly v pátek ochrana ptáků, populační studie a pěvci, v sobotu pak dravci a sovy, vodní ptáci a znovu pěvci. V plenární části byl jeden blok věnován tématu úbytku ptáků zemědělské krajiny, kromě toho (zejména z technických důvodů) byly do plenárních přednášek zařazeny prakticky všechny příspěvky zahraničních řečníků. Naprostá většina referátů českých i zahraničních řečníků byla na vysoké odborné úrovni. Denní program byl doplněn neformálními programy večerními, kdy během pátečního večera účastníci mohli shlédnout přednášky V. Lemberka o Etiopii a L. Peškeho o záchranném programu pro ibise skalní, v sobotu večer pak D. Vinčouski prezentoval zajímavé lokality Běloruska. V předsálí bylo možno shlédnout několik posterů (*bohužel o posterovou prezentaci byl překvapivě malý zájem!*) a malou výstavu fotografií několika autorů. Konferenci zakončila nedělní exkurze pod vedením vedoucího správy CHKO Železné hory Josefa Rusňáka do PR Polom – nevelkého pralesa na území Železných hor.

Na konferenci bylo od účastníků mnoho pozitivních ohlasů. Snad jedinými vážnějšími problémy byly opakované výpadky zvukové aparatury při tlumočení v hlavním sále a špatné zatemnění v malých sálech. Obě věci nás jako organizátory velmi mrzí, ale jejich vyřešení bylo bohužel mimo naše možnosti.

Na závěr trocha statistiky: Konference se zúčastnilo alespoň na jeden den celkem 94 osob, z toho bylo 78 Čechů, 11 Poláků, 4 Slováci a 1 Bělorus. Naprostá většina účastníků (81) také na místě alespoň jednu noc přespala. Celkem 51 referátů předneslo 37 řečníků. Ačkoliv jsme se rozhodli částečně sponzorovat ceny ubytování, díky sponzorům skončila konference s mírným finančním ziskem.

Na webu naší pobočky (www.vcpcso.cz) pod heslem Konference 2010 je možno nalézt podrobné informace, včetně programu přednášek a seminářů, seznamu účastníků a fotografií. Ke stažení zde také naleznete konferenční sborník abstraktů.

Za zdárný průběh konference se sluší poděkovat kromě organizátorům z řad pobočky také spolupřátelům Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR a všem sponzorům, bez nichž by nebylo možné zajistit konferenci na odpovídající úrovni. Poděkování samozřejmě patří i všem přednášejícím a v neposlední řadě účastníkům, bez nichž by akce neměla smysl.

Za výbor VČP ČSO a organizační tým konference Světlana Vránová

VVT 2011 – Broumovské stěny

(28.) 29. – 31. 5. – Výzkumný a vzdělávací tábor (VVT) VČP ČSO na Broumovsku

Broumovské stěny jsou částí Ptačí oblasti Broumovsko. Terénní činnost bude mj. zaměřena na monitoring možného výskytu lejska malého. Bude možné pozorovat sokoly stěhovavé a další zajímavé druhy. Podrobnější informace budou prezentovány na schůzi dne 5. 2. a v příštím čísle Zpravodaje.

Další doposud známé akce pro rok 2011

12. 3. – členská schůze České společnosti ornitologické Praze

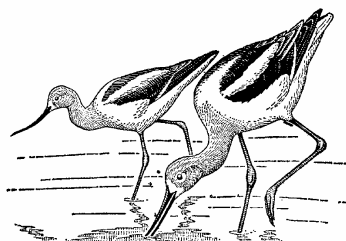
pořádá sekretariát ČSO v obvyklém místě (ZŠ U Vršovického nádraží 1, Praha 10 - budova naproti železniční stanici Praha-Vršovice), další podrobnosti nebyly v době zpracování Zpravodaje známy

7. – 9. 10. – Konference ČSO v Mikulově

konference by měla navázat na podobnou odbornou akci pořádanou na stejném místě v roce 2006; v rámci konference by se měla uskutečnit i podzimní členská schůze ČSO

Pro zobák má ostudu
Schovává ho pod vodu
Opačně mu trčí, je to borec
Že se nají, tenkozobec

(V. Šoltys, 2011)

SBORNÍK PANURUS – VÝZVA AUTORŮM

Vážení kolegové,

právě vyšlo devatenácté číslo sborníku Panurus – 128 stran ornitologických poznatků a zajímavostí, včetně barevné fotografické přílohy. Všem přispívajícím autorům děkuji za jejich vytrvalé publikační úsilí, které má v odborné ornitologii nezastupitelnou úlohu i v době internetu, neboť recenzované „papírové“ časopisy a sborníky jsou stále základní a nejdůležitější formou zveřejňování a uchovávání odborných poznatků.

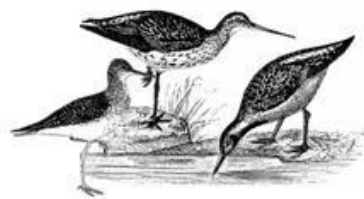
Nyní bych vás rád vyzval k zasílání rukopisů do „jubilejního“ 20. ročníku sborníku Panurus. Uzávěrka příjmu rukopisů je 31.3.2011, popř. podle individuální domluvy. Velmi vítány jsou faunistické práce, kvantitativně shrnující výskyt ptačích druhů na vybrané lokalitě, nebo věnující se výskytu vybrané taxonomické skupiny na větším území za delší časové období. Panurus ovšem nadále uveřejňuje velmi rozmanité typy sdělení, včetně krátkých ornitologických zajímavostí a dílčích faunistických pozorování v samostatných rubrikách. Ostatně, přesvědčte se sami.

Prosím všechny aktivní ornitology, aby využili pestré nabídky sborníku Panurus k prezentování svých ornitologických pozorování a studií. Obsah a tloušťka ornitologických sborníků je přímým dokladem naší odborné aktivity (nejen) a správné publikování přesných a hodnověrných údajů může ptákům pomoci.

Těším se na vaše rukopisy a přeji co nejvíce času stráveného s ptáky.

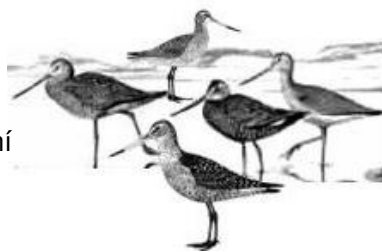
Martin Paclík, šéfredaktor

PS: rukopisy a příspěvky do rubriky Ornitologické zajímavosti zasílejte nejlépe na e-mail: Bohdanec.rybnik@centrum.cz.

Břehouši a vodouši
Brouzdají se po louži
Když je louže na klouzání
Žádný z nich už není k mání

(V. Šoltys, 2011)

K PADESÁTINÁM VÁCLAVA KOZY

Václav Koza – padesátiletý

„Tak jsem koupil kohouta, kozu neměli“, tak jsem omeldoval parťákům ptačího řemesla splnění jejich žádosti nákupu jednoho z dárků pro letošního oslavence, který došel do „věku“. Milníku na pouti životem lidského jedince. Jubilea, které se obvykle připomíná jako prvé. Životního výročí našeho ornitologického kolegy, kamaráda Václava Kozy. Pana doktora, výzkumníka Klubu milovníků dálkových pohledů, přednostu Králického ornitologického spolku... Koupil jsem lidovou dřevěnou hračku, typickou pro jednu oblast Českomoravské vrchoviny.

Václav Koza, *10.8.1960 v Hradci Králové. Absolvent PřF UK v Praze (RNDr. 1984), hydrobiolog v Povodí Labe s.p. Hradec Králové. Člen České společnosti ornitologické, člen VČP ČSO v Pardubicích, redaktor sborníku Panurus (1991). Kroužkovatel, publicista, propagátor a lektor terénní ornitologie.

Prožili jsme s letošním oslavencem, altruistou Vaškem, jak nám jej v našem kolektivu stále připomíná Karel Dohnal, mnohé. Na několik knih to možná vydá. Když se nám to podaří zpracovat! A vydat! Snímek na obálku té první je už vybrán. Václav Koza s dalekohledem na očích. Těžko spočítat, kolikrát jsme byli za opeřenými přáteli na přehradě Rozkoš, v rovinách našeho Královéhradecka, na lokalitách Zlatého pruhu země české, na Ptačím území Komárov... Jezdili jsme pravidelně na Slovensko – NPR Senné, Zemplínské vrchy, Slánské vrchy, Vihorlat, Klášterské lúky. I pohorí Burda jsme navštívili! Teď pravidelně vyrážíme do Polska. Za ptáky na příhraniční stojaté vody přehradních jezer na řece Kladská Nysa. Byli jsme také na německém Baltu, na Ostrově lodivodů Zdeňka Klůze. Občasně vyrážíme do maďarské pusty, na Hortobágy. Též do oblasti polské Doliny Baryczy, také na Biebrzu... Území České republiky brázdíme neustále, křížem krážem! A plánů na výpravy za ptáky máme mnoho. Přemnoho. Naše pravidelná setkání jsou inspirující. Jsme přece mladí kluci!

A v běžném každodenním chvatu Vašek provozuje altruistické jednání. Jak jinak. Pro nával povinností nemá prostě čas. On prostě nestihá! Tak se nám často prezentuje. Zákonitě proto málo publikuje v ornitologickém tisku. Velká škoda. Když konečně něco sepíše, tak to stojí zato. Ornitologické společenství tak získalo informace o průtahu bahňáků na přehradě Rozkoš, o hnízdění kulíška nejmenšího v královéhradeckých lesích... Velká škoda, že s Tomášem Bělkou nezpracovali podrobnou zprávu o hnízdění racka černohlavého na přehradě Rozkoš. Naposledy se nám prezentoval nedávno v Ptačím světě, když nám představil racky.

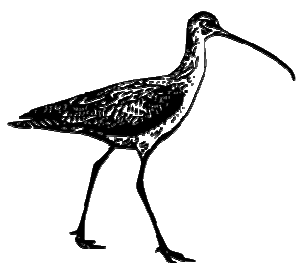
Dr. Obhlídal měl pravdu, když v roce 1990 napsal, že „mladíci“ – Tomáš Bělka, Milan Černý, Karel Dohnal, Václav Koza – mají publikační činnost ještě před sebou. Ono to, kupodivu, platí nadále. Ale po pravdě řečeno! Největší šanci dál šířit svá moudra má nejmladší z nás. Václav má totiž nevšední schopnost v terénu vidět více než ostatní, má neuvěřitelné determinační schopnosti a renesanční znalosti všeho, co se přírody týče. A ono se to kupodivu ujalo. Vašek všechny jízlivosti ze strany kamarádů rychle kamufluje oblíbeným rčením: „*Vlk se nažral, ale Koza zůstal celý!*“ Od seskupení ornitologů, Obhlídalem sestaveného před léty, toto slyší často. Jak v terénu, tak v průběhu ornitologie salonní.

Václave, s jakým vinčováním přijít na oslavu? Do těch let příštích. Vendo, zůstaň svůj! Za Klub milovníků dálkových pohledů bych uvítal důsledně dodržovat mnohokrátě verifikované schéma: Dohnal navaří, Černý naservíruje na stůl, Bělka společně s dalšími přítomnými českými ornitologickými celebritami, seskupenými u stolu, tam někde v dubnové vysočinské chalupě, vše peprně okomentuje a Vašek Koza nakonec umyje nádobí. A rád! Proč to měnit?

Oslavenče, možná, že během maratónu svých oslav, které začaly v dubnu a skončí až v době Vánočních svátků, dostaneš od kamarádů další lidovou dřevěnou hračku. Ponocného! Z důvodu jakési symboliky. Sviť nám, dříve narozeným, na cestu za ptáky a nekompromisně nás mlať holí, kdybychom začali lenivět. Sice si stěžuješ, že nevidíš, neslyšíš, pak ale stejně vidíš ten hledaný ptačí druh jako první. Buď stále naším ponocným! Čekají na nás rozpracované projekty *Scolopax rusticola*, avifauna porostu bezu chebdí, debaty o fotografech ptáků, když padají jména, jako Kearton, Hosking, Yeates... Na závěr snad toto. Stále čekáme na publikování prací o pozorování ptačích druhů ze seznamu, který obsahuje: *Glareola nordmanni*, *Calidris melanotos*, *Rhodostethia rosea*... Také postrádáme zásadní práci o taxonomii a bionomii „nifargů“ z Českomoravské vrchoviny. Tak konečně něco dělej! A trojice „mladíků“, a ostatní klubisté a spolkaři jistě také, přeje úspěch při prokázání hnízdění zaslíbeného druhu racka, tzn. *Larus heuglini* v severovýchodní oblasti krajiny pod Kunětickou horou. Snad Tvého vysněného Ptáka Štěstí? Ať brzy kohout zakokrhá!

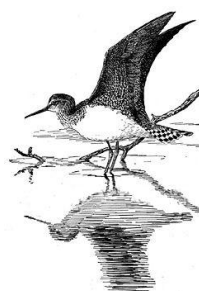
Milan Černý

(Pozn. red.: článek byl sepsán ještě v roce 2010)

Vodouš letí po nebi
A volá si „bi-bi-bi“
Koliha mu notuje
Odpovídá „dydli-jééé!“

(V. Šoltys, 2011)

ROZLOUČENÍ...

S Petrem Milesem naposledy

*16.12.1937 †5.10.2010

Nebyl jsem generačním ani profesním soupeřem Petra Milese a nadto jsem jej poznal dosti pozdě. Navíc mě řadu let trochu odrazoval dojmem určitého podivínství, který okolo sebe šířil. Petr byl však významným zoologem Správy Krkonošského národního parku a v historii výzkumu, popularizace a ochrany přírodních hodnot našich nejvyšších hor zanechal dlouhou, hlubokou a nesmazatelnou stopu. A tak jsem se s ním – jako podkrkonošský rodák pobytem tomuto kraji stále věrný a celoživotní zálibou ornitolog – jednou sejít musel a sešel, a nelituji toho. Pod osobitou slupkou – snad jakýmsi ochranným obalem, získaným v nelehké době Petrova dětství a mládí, jsem postupně odkrýval citlivého, upřímného a neobyčejně houževnatého muže pozoruhodných rysů a dovedností. Nelze tu nevzpomenout klíčových rolí, které Petr sehrál např. při vzniku Akce Balt v Krkonoších, nočních odchycích na Vosecké boudě nebo založení a provozu Oblastní ornitologické sekce při Správě KRNAPu a jejího sborníku Prunella. Participanti na těchto akcích budou mít jeho technickou, odbornou a lidskou roli v nich jistě v paměti nadosmrti.

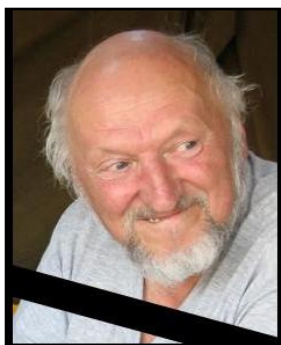
Petr byl na prahu důchodového věku postižen vážnými zdravotními obtížemi. Na čas jej vzdálily milované zoologii a ukončily jeho sice pozdní, ale slibně se rozvíjející sportovní kariéru mimořádně talentovaného běžce do vrchu, který absolvoval kdejaký závod s vloženou účastí veteránů a běžně nejen vítězil ve své kategorii, ale dosaženým časem porážel i vítěze v kategorii mladších. Existuje-li něco jako osud, pak je jím v životě Petra nejspíš havárie sanity převážející jej do nemocnice, která měla za následek jeho těžkou invaliditu, ale zároveň přinesla odhalení toho, jak silnou osobností Petr ve skutečnosti je. Postižení takové závažnosti by stojednoho chlapa ze sta uvrhlo do sebelítosti a rezignace, ale Petr se ze stavu obecně navozujícího hlubokou beznaděj znovu postavil na vlastní těžce pochroumané nohy a předvedl sobě a světu, jak houževnaté a odolné je nejen jeho tělo, ale i duch. Skláním se v trvalém obdivu před člověkem, který dokázal záviděníhodnou vůlí zlomit krajní nepřízeň okolností a znovu se vrátit ke svým

milovaným horám a zoologii a vykonat další významný kus práce, tentokrát na už dříve započatém díle mapování hnízdních kolonií lesních mravenců. Účastníci Víkendových výzkumných táborů naší pobočky v Podkrkonoší a v Králickém Sněžníku vídali Petrovu křehkou postavu podpíranou francouzskými holemi, kterak stoupá do zalesněných svahů za milovanými „Formicidy“ nebo jak po návratu z lesa poutavě vypráví o svých zážitcích na cestách doma i v zahraničí. Ani u psacího stolu Petr v posledních letech nezhálel a napsal a opublikoval řadu příspěvků s různou tematikou a léta redigoval myrmekologický zpravodaj Formica.

Po dvě poslední léta, a naposledy ještě na začátku loňského srpna, jsem Petra několikrát vozil a vodil po mně známých koloniích lesních mravenců na Červenokostecku a díky tomu jsem se mnoho zajímavého dověděl nejen o tomto úžasném pospolitém hmyzu, ale i o Petrově pozoruhodném životě a životní síle. Loni v létě už nápadně chřadnoucí Petr cítil potřebu mi moji pomoc nějak kompenzovat, a tak mě obdaroval japonskou sítí „na dravce“, ale mnohem větším a trvalejším darem mi byla inspirující a posilující osobní setkání s ním.

Posledního rozloučení s Petrem jsem se z důvodu svého pobytu v lázních zúčastnit nemohl. K obligátní formulaci upřímné soustrasti jsem na kondolenčním listě alespoň připojil doušku: „U každého hnízda lesních mravenců si na Petra vzpomenu“. A zatím to plním.

Tomáš Diviš

Vzpomínka na Jaroslava Klápštěho

***6.12.1939 †10.6.2010**

Poprvé jsem se s jeho jménem a jeho koníčkem seznámil už jako student gymnázia. Moje profesorka biologie mě jednou s kamarádem skoro tajně pozvala k sobě domů a večer nám promítla film o přírodě Austrálie. Autorem filmu byl Jaroslav Klápště, tehdy emigrant. Film byl samozřejmě o ptácích. Později jsem četl i jeho články v časopisu Živa.

S Jarkem jsem se seznámil ve vlaku. Bylo to v lednu roku 1997, kdy jsem se vracel z výstavy holubů v Hradci Králové. Na výstavě jsem si koupil několik polských rysů, které jsem tehdy choval a ve vlaku jsem si přisedl v kupé

k neznámému pánovi. Netrvalo dlouho a řeč přišla na holuby, potom na další ptáky, na ornitologii a než jsem vystoupil v Semilech z vlaku, tak jsme si tykali a byli z nás přátelé. Jarka v té době neměl auto, ale koupil si několik sítí a chtěl kroužkovat ptáky. Tak jsem s ním jezdil, pomáhal mu stavět sítě a občas jsem i nějakého ptáka vypletl ze sítě. Často jsem ho navštěvoval v jeho bytě v Železném Brodě. Všude měl fotografie, diapozitivy, časopisy a knížky. Mnohokrát jsem poslouchal jeho zážitky z cest po světě. Několikrát byl třeba v Thajsku, seznámil se tam s nejznámějším thajským ornitologem té doby Bunsongem Lakagul, který vystupoval tehdy často v televizi a průvodní dopis od něj Jarkovi umožňoval vstup do všech částí i domácností této země. Sympatie si u něj Jarka získal tím, že mu správně přeuralil nějaký druh v jeho sbírce.

Pamatuji se i na vyprávění o jeho cestě do Himaláje za srpátkou ibisovitou, o cestách po Nové Guineji, o jeho objevu vlhy celebeské, která byla považována za vyhynulou nebo o cestě do Izraele a Mexika. Několikrát jsem byl i na jeho přednášce o ptácích Austrálie. Poprvé jsem se také od něj dozvěděl, co je to birdwatching. Tomu se v Austrálii věnoval od samého začátku, až dosáhl prestižního umístění v Klubu 600, tzn. že pozoroval více než 600 druhů ptáků. Díky tomu procestoval celou Austrálii.

S kroužkováním začínal u mě. Nejprve jsme chytali v lese, později na polním hnojišti. Za tři roky v okolí hnojiště nachytal 1 224 ptáků, třeba pěnici vlašskou, slavíka obecného, drozdy brávníky, křivku obecnou nebo vodouše kropenatého. Později zkoušel chytat dravce, ale to se mu příliš nedařilo. Doma jsem měl vycpaného výra a toho jsme používali jako návnadu. Pamatuji se, jakou měl ohromnou radost z odchytu káně lesní, která se chytila po 300 m dlouhém útoku a po nárazu povalila síť na zem. Po tři roky jsme také spolu kroužkovali mláďata vlaštovek v kravínech. Jarka už měl tehdy auto, já jsem dodal štafle a tak jsme objížděli kravíny. Za tři roky Jarka okroužkoval 2 881 mláďat vlaštovek. Objížděli jsme několikrát za sezonu skoro celý semilský okres a ještě kus jabloneckého.

Jednou nás taky zastavila dopravní policie. Když příslušník uviděl tři špinavé podivíny se zahnojenými štaflemi uprostřed auta a z otevřeného okénka mu do obličeje létaly mouchy, tak nás raději bez kontroly propustil. V letech 1997 – 2010 Jarka okroužkoval 53 572 ptáků v 131 druzích. Nejvíce bylo rákosníků obecných (7 522 ex.), vlaštovek (5 611 ex.) a pěnic černohlavých (4 866 ex.). Jeho nejoblíbenějším druhem byla sýkořice vousatá, kterých nakonec okroužkoval 1 839 ex., zejména na Novozámeckém rybníku.

Skoro při každé návštěvě mi oznamoval nové zahraniční zpětné hlášení, ze kterých měl velkou radost a kterých nakonec obdržel 99. Největší radost měl z ledňáčka říčního, který byl opakovaně kontrolován v NP Doňana v jižním Španělsku. Obrovskou radost měl ze vzácných druhů. Chytil opakovaně rákosníka tamaryškového, dále rákosníka ostřicového, budníčka pruhohlavého, cetii jižní (první v ČR), lejska malého nebo budníčka většího ssp. *acredula*. Všechny tyto druhy určil bez pomoci atlasu.

Jarka měl rád knížky. Měl asi největší soukromou ornitologickou knihovnu u nás. Knihy ale zásadně nepůjčoval, bál se jejich poškození. Kdo měl ale zájem, mohl přijet a v jeho literatuře studovat. Hodně také publikoval. Jeho články byly vždy téměř precizní a nelibě nesl jakoukoliv změnu od editora.

Při každé mojí návštěvě se mě ptal na novinky, zajímal ho výskyt vzácných druhů ptáků u nás, dostával kroužkovací výsledky od mnoha kroužkovatelů. Jeho zájem o dění v ornitologii a o kroužkování však začal ve druhé polovině roku 2009, spolu se zvyšujícími se zdravotními problémy, upadat. Už to nebyl on.

Po dlouhé nemoci zemřel 10.6.2010 jeden z nejznámějších českých ornitologů, ptačí světoběžník, birdwatcher a kroužkovatel, spoluzakladatel Oriental Bird Clubu a dobrý kamarád Jarka Klápště. Často na něj vzpomínám.

Ladislav Jasso

Jarní optimistická

Jaro je zde – sníh už taje,
Éře termoprádla konec bije,
ruské vlaštovky již odlétají,
a tažní ptáci domů přilétají.

Oči šmejdí po obloze,
už se cítím zase blaze,
když tak pátrám od obzoru,
postupně až k nadhlavníku,
svěřuji vše zápisníku.

Setkávám se s druhy těmi,
které zimu v jaro mění,
čejky, špačci, skřivani,
náladu mi promění.

Po předvoji hlavní síly
všichni na hnízdiště pílí.
Velké ptačí stěhování -
mnoha hlasů štěbetání,
a hle – už jsou všichni k mání...

Po staletí je vždy stejné,
každé jaro je kouzelné.
Do všeho se hrne prudce –
je to doba reprodukce!

(Vojtěch Volf)

ZPRAVODAJ – interní periodikum *Východočeské pobočky České společnosti ornitologické při Východočeském muzeu v Pardubicích* (kontakt: Zámek č. 2, 530 02 Pardubice, www.vcpcso.cz, e-mail: vcpcso@gmail.cz, účet: KB a.s. Pardubice, 19-8214740297/0100). Číslo sestavila: Světlana Vránová. Ilustrace racek © Alice Janečková, čejka chocholatá © Jana Kuřová. Příspěvky zasílejte na adresu pobočky Zámek 2, 530 02 Pardubice nebo na e-mail vcpcso@centrum.cz.